Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 1, Αρ. 1 (1924)

Δελτίον ΧΑΕ 1 (1924), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'

Βυζαντινός ναός εν Καρπάθω

Ιούλιος ΙΑΚΩΒΙΤΣ

doi: [10.12681/dchae.1686](https://doi.org/10.12681/dchae.1686)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΙΑΚΩΒΙΤΣ Ι. (2013). Βυζαντινός ναός εν Καρπάθω. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 1(1), 95-96. <https://doi.org/10.12681/dchae.1686>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Βυζαντινός ναός εν Καρπάθω

Ιούλιος ΙΑΚΩΒΙΤΣ

Δελτίον ΧΑΕ 11 (1924), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β' • Σελ. 95-96

ΑΘΗΝΑ 1924

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΝΑΟΣ

ΕΝ ΚΑΡΠΑΘΩ

Τὴν 27 Μαρτίου ἐ. ἐ. ἡμέρα Πέμπτη 6 μ. μ. ἐγένετο ἐν τῇ ἐνταῦθα Ἑταλικῇ ἀρχαιολογικῇ Σχολῇ δημοσία συνεδρίασις, καθ' ἣν ὁ διδάκτωρ καὶ ἐταῖρος τῆς Σχολῆς, κ. **Ἰούλιος Ἰάκωβις**, ἀνεκοίνωσεν ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τὰ περὶ τῆς ἀνευρέσεως ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούλιον ἀρχαιοτάτης Χριστιανικῆς Βασιλικῆς ἐν τῇ νήσῳ Καρπάθῳ λίαν σπουδαίας ἔνεκα τῶν ἀποκαλυφθέντων ἐν αὐτῇ ὡραιότητων ψηφιδωτῶν.

Ἡ ἐκκλησία αὕτη κεμένη ἐπὶ τῆς δυτ. ἀκτῆς τῆς νέας Καρπάθου, ἐν θέσει, ὅπου ἔκειτο ἡ ἀρχαία **Ἀρκασία**, νῦν «Ἀρκάσα» καλουμένη, ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τὴν **Ἀγίαν Ἀναστασίαν**, καθὼς πιστοποιεῖται ἐκ μεγάλης ἐπιγραφῆς ἀποκαλυφθείσης ἐναντι τῆς μεγάλης πύλης τοῦ ναοῦ, κατεχώσθη δὲ καὶ ἐξηφανίσθη ὑπὸ τὸ σημερινὸν νεκροταφεῖον τῆς κομποπόλεως, τὸ δποῖον καὶ παρακωλύει τὴν ὁλοσχερῇ ἐκσκαφὴν αὐτῆς.

Ἐχει δ' ὁ ναὸς οὗτος σχῆμα βασιλικοῦ τῶν πρώτων Χριστιαν. αἰῶνων μὲ μίαν μόνην καμπύλην ἀψίδα καὶ νάρθηκα. Ἐσωτερικῶς φαίνεται ὅτι διηροῖτο εἰς τρία κλίτη, τὸ δὲ δάπεδον τοῦ Νάρθηκος, ὅπερ εὐτυχῶς διεσώθη, διακοσμεῖται ἐκ θαυμαστοῦ ψηφιδωτοῦ, διηρημένον εἰς τέσσαρα μεγάλα τμήματα ἐκατέρωθεν τῆς μεγάλης ἀφιερωτικῆς ἐπιγραφῆς. Ἐπὶ τοῦ ψηφιδωτοῦ τούτου, ἐντὸς πολυχρόμων καὶ γεωμετρικῶν πλαισίων, παρίστανται **πιτηνά, ἰχθεῖς, ὀπώραι καὶ ἄνθη**. Ὑπὸ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν παρίστανται **δύο ἔλαφοι**, ἀντιμέτωποι κατὰ τὸ λεγόμενον ἱεραλδικὸν σχῆμα πίνοντες ἐκ μιᾶς κύλικος. Αὗται συμβολίζουν τοὺς ἐν τῷ **Νάρθηκι Κατηχουμένους**, οἵτινες, ὡς αἱ διwaldείαι ἔλαφοι, προσέρχονται ἵνα δροσισθῶσιν ἐκ τῆς ζωογόνου Πηγῆς τῆς Χριστιαν. Πίστεως.

Ἐπίσης ἐν τῷ Κέντρῳ τῆς Βασιλικῆς σώζεται ἐν μέρος ψηφιδωτὸν παριστῶν εὐμεγέθη **Κάνθαρον**, σύμβολον τῆς ἀγνότητος, ἀμφοτέρωθεν δ' αὐτοῦ **φοίνικες**, συμβολίζοντες τὸ μαρτύριον,

Ἐπὶ δὲ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας τοῦ Νάρθηκος σώζονται στίχοι τοῦ Δαυΐδ.

Ἐπὶ τῆς μεγάλης ἐπιγραφῆς ἀναγινώσκονται τὸ τέως ἀγνωστον ὄνομα ἐνὸς ἐπισκόπου τῆς Καρπάθου τοῦ Κύρου, τὰ ὀνόματα πολλῶν προκρίτων τῆς Καρπάθου καὶ τινων αὐλικῶν καὶ τέλος δύο ψηφοθετῶν Γεωργίου καὶ Κοσμᾶ, τῶν διακοσμητῶν τῆς προκειμένης Βασιλικῆς. Ἀλλὰ καὶ δύο ἄλλων ψηφοθετῶν σώζονται τὰ ὀνόματα ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κεντρικοῦ κλίτους, τῶν Μαγυρίου καὶ Φαουστίνου. Ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τῶν μωσαϊκῶν καὶ τῶν γραμμάτων συνάγεται ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἀνήκει εἰς τὸν Ε' ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5' αἰῶνος, ἢ δ' ἐπὶ τῆς διακοσμήσεως αὐτοῦ συριακὴ ἐπιρροὴ εἶνε ἀναμφισβήτητος. Φαίνεται δ' ὅτι ὑπὸ τὴν βασιλικὴν ταύτην προυπῆρχεν ἀρχαιότερος ναός, ὡς ἀποδεικνύεται ἔκ τινος ψηφιδωτοῦ, ἀποκαλυφθέντος κάτωθεν τοῦ δαπέδου τοῦ Νάρθηκος. Ἐπ' αὐτοῦ ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου Ἀλύπου.

Παρὰ τὴν κυρίαν Βασιλικὴν ὑπῆρχον καὶ ἄλλα τρία χριστιανικὰ κτίρια μὲ δάπεδα ἐπίσης ψηφιδωτά. Ἐκτὸς δύο τῶν σώζονται τὰ ἔχον τεσσάρων κιονίσκων διὰ τὸ ἱερόν. Ἡ δὲ τρίτον εἶνε παρεκκλήσιον ὑστέρων χρόνων ἀνιδρυθὲν πιθανὸν ἔκ τῶν λειψάνων τῆς μεγάλης Βασιλικῆς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς.

Τὰ ψηφιδωτὰ ταύτης ὁμοιάζουσι καταπληκτικῶς πρὸς τὰ τῆς ἐν Νικοπόλει Βασιλικῆς Δουμητίους, ἥτις ἀνάγεται περίπου εἰς τοὺς αὐτοὺς χρόνους πρὸς τὰ ἐν Μαδιβᾷ καὶ ἄλλων ἀρχαίων ἐκκλησιῶν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν γένει πρὸς πλεῖστα σύγχρονα χριστιανικὰ μνημεῖα.